

Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут
Університет Яна Кохановського (м. Кельце, Польща)
Folkuniversitetet (м. Уппсала, Швеція)
Технологічний парк (м. Кельце, Польща)
Технологічний університет (м. Кельце, Польща)
Гуманітарно-економічна академія (м. Лодзь, Польща)
Яський університет ім. А. Й. Кузи (м. Яси, Румунія)

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
XIII Міжнародної науково-практичної конференції**

14-16 травня 2025 року

Частина II

**Вінниця-Луцьк
2025**

Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: зб. наук. пр. XIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця-Луцьк, 14-16 травня 2025 р. Вінниця, 2025. Ч. 2. 498с.

У збірнику наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції розглядаються питання управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємства та регулювання соціальних проблем в сучасних умовах; сучасної парадигми менеджменту та публічно-владної діяльності; проблеми обліково-аналітичного, контрольного та інформаційного забезпечення управління підприємства; фінансовий механізм забезпечення соціально-економічного розвитку країни. Досліджуються інноваційні моделі та інформаційні технології в науці, освіті, економіці; теоретичні та практичні аспекти сучасного підприємництва та торгівлі; актуальні проблеми та перспективи розвитку маркетингових технологій в умовах євроінтеграції; теоретичний та прикладний аспекти проблем розвитку індустрії гостинності та харчової промисловості; історичні, філософські, соціально-психологічні та правові аспекти державотворчих процесів в умовах глобалізованого суспільства. Висвітлюються теоретичні та практичні аспекти розвитку студентського спорту в системі фізичного виховання ЗВО; інтерактивні технології та методи навчання як засіб формування іншомовної професійної компетенції.

Розраховано на науковців, спеціалістів, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії – **Замкова Н. Л.**, д-р філос. наук, професор

Відповідальний секретар – **Мартинова Л. Б.**, д-р екон. наук, професор

Члени редакційної колегії:

Іваницька Н. Б., д-р філол. наук, професор, **Поліщук І. І.**, д-р екон. наук, професор, **Хачатрян В. В.**, д-р екон. наук, професор, **Чорна Н. М.**, д-р іст. наук, професор, **Бондар А. А.**, канд. наук з фіз. виховання і спорту, доцент, **Гнидюк І. В.**, канд. екон. наук, доцент, **Гусак Л. П.**, канд. пед. наук, доцент, **Крупельницька І. Г.**, канд. екон. наук, доцент, **Махначова Н. М.**, канд. екон. наук, доцент, **Тернова А. С.**, канд. техн. наук, доцент, **Хом'яченко С. І.**, канд. юрид. наук, доцент

Наукові роботи друкуються в авторській редакції.

ISBN 978-966-918-182-4

Божок О. С., кандидат технічних наук Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА БЕЗГЛЮТЕНОВИХ КОНДИТЕРСЬКИХ ТА ХЛІБОБУЛОЧНИХ ВИРОБІВ.....	154
Вівсюк І. О., доктор філософії за спеціальністю «Економіка» Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ПОСЛУГ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА.....	162
Іваніщева О. А. Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ВИКОРИСТАННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ РОСЛИННИХ ЗБАГАЧУВАЧІВ У ТЕХНОЛОГІЇ ЗАВАРНИХ ТІСТЕЧОК	167
Кізюн А. Г., кандидат географічних наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ГЕОГРАФІЧНИЙ ТА РЕСУРСНИЙ АСПЕКТИ ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ТУРИЗМУ ПОДІЛЛЯ.....	175
Крижак Л. М., кандидат технічних наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ КАРАГЕНАН ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ІНГРЕДІЄНТ У ТЕХНОЛОГІЇ КОВБАС.....	182
Лук'янець А. В. Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ ПРИРОДНОГО ХАРАКТЕРУ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ТУРИСТИЧНУ ПРИВАБЛИВІСТЬ РЕГІОНІВ.....	192
Мазуркевич І. О., кандидат економічних наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ КУХОНЬ.....	197
Онищук Н. В., кандидат економічних наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ ПРОСУВАННЯ ПОСЛУГ ГОСТИННОСТІ.....	205
Пахомська О. В. Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ СУПЕРФУДИ: ПОЖИВНІ ЧУДО-ПРОДУКТИ ДЛЯ ОРГАНІЗМУ ЛЮДИНИ.....	212
Постова В. В., кандидат економічних наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ СЕГМЕНТУ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА З НАЦІОНАЛЬНОЮ КУЛІНАРНОЮ КОНЦЕПЦІЄЮ.....	218
Рябенська М. О., кандидат економічних наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПОСЛУГ В РЕСТОРАННОМУ БІЗНЕСІ.....	230

Список використаних джерел:

1. ДСТУ 4803:2013 Торти і тістечка. Загальні технічні умови. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=85808 (дата звернення: 05.05.2025).
2. Лисюк Г. М. Технологія борошняних кондитерських і хлібобулочних виробів. Навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2023. 466 с.
3. Максимець О. Б., Максимець В. Л. Технології кондитерських виробів (торти, тістечка, цукерки): навч. посіб. Київ: Видавець ФО-П Піча Ю. В., 2021, 168 с.
4. Ростовський В. С., Кукуєва О. М. Технологія виробництва борошняних кондитерських виробів : навч. посіб. Київ : Кондор, 2018. 497 с.
5. Сучасні технології кондитерського виробництва: підручник. / Гайдук О. В., Герлянд Т. М., Дрозіч І. А., Кулалаєва Н. В., Романова Г. М. Житомир: «Полісся», 2020. 514 с.
6. Як роблять горіхове борошно. *Харчі-інфо*: Веб-сайт. URL: <https://harchi.info/blogs/san-ayt-j/yak-roblyat-gorihove-boroshno> (дата звернення: 10.05.2025).

УДК 911.3:796.5:502.1(477.83/.86)

Кізюн А. Г., кандидат географічних наук, доцент

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2838-9428>

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ГЕОГРАФІЧНИЙ ТА РЕСУРСНИЙ АСПЕКТИ ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ТУРИЗМУ ПОДІЛЛЯ

У статті досліджено поняття екстремального туризму та географічні передумови й ресурсний потенціал розвитку екстремального туризму на території Поділля. Розглянуто природно-ресурсний потенціал регіону, його

особливості та об'єкти, що сприяють популяризації екстремальних видів туризму. Наведено приклади існуючих локацій для скелелазіння, сплавів, спелеотуризму. Визначено перспективні напрями розвитку галузі.

Ключові слова: *екстремальний туризм, Поділля, природні ресурси, географічні аспекти, туристичний потенціал, карстові печери, каньйони.*

Постановка проблеми. Зростання популярності екстремального туризму в Україні потребує ретельного аналізу регіонального потенціалу. Поділля, з його різноманітним рельєфом, річковими системами та унікальними геоморфологічними формами, має значні передумови для розвитку екстремальних туристичних маршрутів. Проте відсутність належної інфраструктури, маркетингових стратегій та нормативної підтримки ускладнює реалізацію потенціалу регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі розвитку екстремального туризму присвячені праці багатьох українських та іноземних науковців, серед яких Н. Паньків, Н. Дрозд, В. Казаков, О. Колотуха, В. Притков, А. Жердьов, В. Абрамов, О. Вабкін, В. Гулев, Р. Гусейнов, Ю. Дмитрієвський, Д. Мангушев, К. Оплаканець, А. Романов, В. Соколова, Н. Тимків, Я. Ярін та ін. Питання природно-ресурсного потенціалу Поділля як регіону, сприятливого для розвитку екстремального туризму були розглянуті у роботах Г. Денисика, В. Канського, В. Канської, І. Войни, А. Глебової, А. Зозулі та інші.

Мета статті – дослідити географічні передумови та ресурсний потенціал Поділля як регіону, сприятливого для розвитку екстремального туризму, з урахуванням природно-ландшафтних, кліматичних, водних і рекреаційних характеристик території, а також окреслити можливості ефективного використання цих ресурсів у туристичній діяльності.

Виклад основного матеріалу. Туризм давно став широко поширеним соціальним явищем. Але кожний вид туризму має певні умови та ресурси для розвитку. Такі умови має і екстремальний туризм.

Запит на здоровий спосіб життя наприкінці ХХ початку ХХІ ст. у цивілізованих країнах світу сприяв поштовху більш активних форм

відпочинку. На противагу купально-пляжному та культурно-пізнавальному туризму починає зростати інтерес до активного (й навіть екстремального) туризму. Найбільш затребуваними активні види туризму стають серед молоді. Однак і люди старших вікових груп не лишаються осторонь.

Екстремальний туризм з'явився як результат потреби сучасної людини не стільки у відпочинку, скільки у бажанні отримати заряд адреналіну, випробувавши себе в умовах, що створюють реальну загрозу не лише здоров'ю, але й життю туриста. Він свідомо йде на ризик і готується до нього. Потяг до екстриму, до «гострих відчуттів» найбільш притаманний мешканцям сучасних урбанізованих територій [6].

Екстремальний туризм – це вид пригодницького туризму, що характеризується відвідуванням природних або штучно створених людиною об'єктів, пов'язаних із певним ступенем ризику для туриста, під час якого відбувається мобілізація фізичних та психологічних резервів людини, у результаті якого вона отримує позитивний адреналін, емоції і незабутні враження [5].

Різноманіття видів екстремального туризму в наш час просто вражає. Аби лиш привабити туристів та просто любителів гострого відчуття, туристичні підприємства країн вигадують щось особливе, цікаве, захопливе. Сучасний прискіпливий турист вимагає нестандартного підходу до відпочинку. Його приваблює змагання з природою, пригоди та «адреналінова» діяльність: підкорення гірських річок, відвідання небезпечних печер, подорожі пустелями, переборення бурхливих вод океанів та морів, підкорення неба на повітряній кулі, відвідання самих холодних територій землі і, навіть, польоти на декілька днів у космос. І саме екстремальний туризм може надати можливість такої діяльності.

Екстремальний туризм є одним із способів легального задоволення потреби гострих відчуттів, тому завойовує з кожним роком все більшу популярність серед жителів сучасного світу. Формуванням попиту на екстремальні розваги є, по-перше, бажання туристів, по-друге, це елемент новизни, по-третє, екстремальні види туризму максимально сприяють зняттю стресу і викиду

надлишку енергії, яка найбільш характерна для людей середнього віку. І більшість науковців та туризмознавців вважають, що екстремальний туризм є доволі перспективним напрямком туризму ХХІ століття.

Кількість туристів, які цікавляться екстремальними розвагами, точно оцінити неможливо. Але з публікацій, присвячених даній тематиці, відомо що у Європі близько 30% відпочиваючих хоча б один раз у тиждень виїжджають на джип-сафарі, рафтинг, екскурсію на яхті тощо. З економічним розвитком суспільства збільшується кількість видів відпочинку (в тому числі й екстремального), а також число бажаючих урізноманітнити дозвілля незвичайними враженнями [4].

Якщо в Європі екстремальні види туризму найбільш популярними й масовими стали в кінці 80-х років ХХ століття, то для України екстремальний туризм – відносно нове явище, яке розвивається й набуло популярності не тільки серед професіоналів, а й серед простих туристів з початку ХХІ століття.

Україна зі своїм ресурсним потенціалом є країною майже безмежних можливостей для організації активного й екстремального відпочинку. Екстремальні розваги – це нова конкурентна перевага для будь-якого туристичного місця або маршруту.

Дослідження показують, що у межах такої дестинації як Поділля природні умови і ресурси у низці випадків є сприятливі для розвитку окремих, достатньо популярних, видів екстремального туризму, зокрема тих, що формуються на основі геолого-геоморфологічних та гідро-кліматичних особливостей території Поділля.

Географічне розташування Поділля сприяє розвитку різноманітних форм туризму. Регіон охоплює частину Вінницької, Хмельницької та Тернопільської областей, характеризується помірно-континентальним кліматом, густою мережею річок і численними карстовими утвореннями.

Основна форма рельєфу Поділля – Подільська височина, яка відповідає схилу Українського кристалічного масиву, що понижується на південний захід. Більше того, в межах Подільської височини та в найближчих її околицях

розташовані найвищі позначки не лише рівнинної частини України, але і Східноєвропейської рівнини: гора Камула (+473 м) південно-східніше м. Львова в Гологорах та гора Берда (+515 м) в межах Хотинської височини. У рельєфі також чітко виділяються Вороняки (+436 м), Кременецькі гори – г. Бона (+409 м). Значні коливання висот (до 220 м) у Придністер'ї надають цій частині Подільської височини характеру передгір'я [7]. Тут знаходиться один із найоригінальніших геологічних та геоморфологічних об'єктів Європи – Великий каньйон Дністра.

Каньйон річки Смотрич біля Кам'янця-Подільського є знаковим місцем для скелелазів. Природна архітектура каньйону дозволяє створювати маршрути різної складності, що приваблює як новачків, так і професіоналів.

Дністровський та Смотрицький каньйони – ідеальні для водного туризму та каякінгу, а також скелясті узвишшя – для альпінізму та роуп-джампінгу.

Візитною карткою Поділля є спелеологічні туристичні ресурси, а саме поверхневі форми карсту – западини, панорами, карри, давні долини («поплави») та озера. Туристичного значення карсту Поділля надають підземні карстові порожнини представлені печерами. Серед них найдовші у світі гіпсові печери Оптимістична (165,0 км), Озерна (107,3 м), Золушка (82,0 км) та інші.

Схилами Подільської височини можна прокласти велотуристичні маршрути II категорії складності, автомаршрути II категорії складності. Річки Поділля оцінені II категорією складності – порожисті ділянки річища Південного Бугу від Меджибожа (Хмельницька обл.) до Гайворона (Кіровоградська обл.), р. Смотрич, р. Збруч. Першою категорією складності оцінюються пішохідні, лижні та вітрильні (Бузькі водосховища) туристичні маршрути. В межах Вінницької області нараховується 52 водосховища, найбільше Ладижинське – є ще Глибочанське (с. Глибочок, Тростянецький р-н, Дмитренківське (р. Соб) с. Дмитренки, Гайсинський р-н) [3].

У межах Середнього Побужжя (а саме Печеро-Сокілецької ділянки долини Південного Бугу) та його приток наявні оригінальні каскади порогів з кристалічних порід Українського щита, що займають річище на відстані до 7 км

(так звані брояки). За структурою, ці пороги є найскладнішими і найпотужнішими не лише у межах Поділля, але і всієї Східноєвропейської рівнини. Їх з успіхом можна використовувати й частково уже використовують (Стрільченці-Сокілець) для таких екстремальних водних видів туризму як рафтинг, а в перспективі можливо й рафтинг-тури всіх шести категорій складності, каякінг, зокрема слалом і сплав та ін. [2].

Освоєння ресурсів Поділля з метою розвитку екстремальних видів туризму лише розпочалось і потребує детальних туристично-ландшафтознавчих досліджень. Такі дослідження розпочато у 2016 р. і продовжуються зараз.

Можливість розвитку різноманітних видів екстремального туризму відповідно до районів Поділля представлено в табл. 1.

Таблиця 1 – Регіональні структури екстремального туризму Поділля [1]

Райони	Види екстремального туризму
Кременецькогорбогірний	маунтінбайкінг, лижний, джипінг, альпінізм, балунінг, дельтапланеризм, парапланеризм, Х-гонки
Західноподільський	тремпінг, трекінг, піший каньйонінг, маунтінбайкінг, спелеотуризм, мисливський, джайлоо
Товтровий	тремпінг, лижний, маунтінбайкінг, джипінг, рафтинг, альпінізм, спелеотуризм, мисливський, спортивне орієнтування, Х-гонки
Подільського Придністер'я	тремпінг, трекінг, піший каньйонінг, лижний, кінний, джипінг, рафтинг, каякінг, дайвінг, альпінізм, Х-гонки, парашутний, балунінг, дельтапланеризм, парапланеризм, спелеотуризм, спортивне орієнтування, джайлоо, комбінований
Центральноподільський	тремпінг, трекінг, лижний, велосипедний, кінний, автомото, парашутний, мисливський, спортивне орієнтування, комбінований
Середньобузький	трекінг, маунтінбайкінг, кінний, автомото, парашутний, мисливський, каякінг, спортивне орієнтування, дайвінг, альпінізм, комбінований,

За районуванням різновидів екстремального туризму у межах Поділля у відповідності із ресурсними можливостями можна зробити висновок, що у межах Поділля можуть розвиватися різноманітні види екстремального туризму.

Можливості сталого розвитку передбачають впровадження екотуристичних практик, сертифікацію маршрутів, розвиток місцевого бізнесу та створення партнерств із громадами.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Поділля володіє потужним природно-географічним потенціалом для розвитку екстремального туризму, що проявляється у наявності різноманітного рельєфу, річкових систем, печер, каньйонів, урвищ і природних парків. Основними групами природних чинників, які сприятимуть розвитку екстремального туризму у вище зазначених районах Поділля є геологогеоморфологічні та гідрокліматичні. Найбільш сприятливими для розвитку екстремального туризму є Середнє Придністер'я і Середнє Побужжя, Подільські Товтри і Кременецькі гори.

Географічне розташування регіону сприяє доступності туристичних маршрутів як для внутрішніх, так і для іноземних туристів. Поділля знаходиться у зручній транспортній доступності з основних міст України.

Станом на сьогодні, розвиток екстремального туризму обмежується російсько-українською війною, недостатнім рівнем туристичної інфраструктури, інформаційної підтримки та маркетингу, що потребує активного втручання з боку держави та приватного сектору.

До перспективних досліджень слід віднести необхідність детального картографування потенційних територій для розвитку окремих видів екстремального туризму (рафтинг, скелелазіння, спелеотуризм тощо), аналіз ризиків і безпеки в екстремальному туризмі з урахуванням геофізичних та кліматичних особливостей території та розробку стратегічної програми сталого розвитку екстремального туризму Поділля із залученням місцевих громад і туристичних операторів.

Список використаних джерел:

1. Денисик Г. І., Кізюн А. Г., Война І. В. Регіональні особливості розвитку екстремального туризму у межах Поділля. *Рекреаційна географія і туризм. Наукові записки*. 2023. № 1. С. 115–120.
2. Кізюн А. Г. Природні умови розвитку екстремального туризму у межах Поділля. *Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія*. 2016. Вип. 28. № 3-4. С. 178-185.
3. Колотуха О. В. Туристсько-спортивні дестинації України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Географічні науки*. 2016. Вип. 5. С. 101-111.

4. Кравчук О., Басюк Д. Розвиток повітряного екстремального туризму в Україні. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d6e6d5cf-37c1-45ce-bc40-8a56b3540c7b/content> (дата звернення: 09.05.2025).

5. Кухтій А., Тимошенко Л., Лабарткава К., Ковалишин В. Наукові підходи до дослідження екстремального туризму. *Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення: збірник матеріалів XIII Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Львів, 7-8 жовт. 2022 р.). Львів, 2022. С. 219-222.

6. Миргородська О. Л., Бобух М. Екстремальний туризм як світовий тренд. Сучасний стан та потенціал розвитку індустрії гостинності в Україні: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Херсон, 25 квітня 2023 р.) Херсон: ХДАЕУ, 2023. 172 с. С.103-104.

7. Рябоконт О. В. Основні природні чинники формування натурально-антропогенних ландшафтів Поділля. URL: https://library.vspu.edu.ua/polki/akredit/kaf_3/rabokon3.pdf (дата звернення: 09.05.2025).

УДК 664.922.3:664.062.86

Крижак Л. М., кандидат технічних наук, доцент

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-4882-897X>

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

КАРАГЕНАН ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ІНГРЕДІЄНТ У ТЕХНОЛОГІЇ КОВБАС

Основним напрямком інноваційної діяльності м'ясопереробних підприємств є виробництво економічно доступної продукції стабільної і високої якості, здатної задовольнити низьку купівельну спроможність населення України. Досягнення цієї мети буде забезпечено за рахунок введення різних харчових добавок (емульгаторів, стабілізаторів, що підвищують жорсткість тощо), які вигідно відрізняються значну частину основної сировини з метою поліпшення його функціонально-технологічних властивостей при створенні харчових систем.